

TERÖRİZMDE YENİ MİLAD: 11 EYLÜL 2001

Metehan TEMİZEL*

ÖZET

Bu çalışma küreselleşme çağında hızla şekil değiştiren devletlerarası güç mücadelesinin yeni ve güçlü aktörü “uluslararası terörizm”i asimetrik savaşın miladı olarak kabul edilen 11 Eylül ve sonrası ile değerlendirebilmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada; terör örgütlerinin küreselleşme sürecine, asimetrik savaş döneminin miladı olarak sunulan 11 Eylül’ün getirdiklerine, terörün hem devlet hem de illegal güçlerce bir strateji olarak seçilme nedenlerine, 11 Eylül sonrası medyada tek merkezli dönemin çöküşüne, devletlerarası güç mücadelesinde yeni yol olarak kabul edilen uluslararası terörizmin ve terör örgütlerinin geleceğine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, 11 Eylül, Asimetrik Savaş

THE NEW TURNING POINT IN TERRORISM: THE SEPTEMBER 11

ABSTRACT

This study has been done on the purpose of evaluating the “international terrorism” which is the new and the powerfull actor of the interstate power struggle that has changed shape quickly in the globalization era, with the September 11 which is accepted as the turning point of asymmetrical war and with the period after it. In the study;the globalization process of terrorist organizations, the results of the September 11 which is the turning point of asymmetrical war, the reasons which the terror is choosen as a strategy by illegal powers and the states, the collapse of centric period in mass media after the September 11, the future of international terrorism and terrorist organizations which are accepted as a new way in the interstate power struggle have been mentioned.

Key Words: Terror, The September 11, Asymmetrical War

* Öğretim Görevlisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi A.B.D. Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı’nda yapılmış “Terörizmin İdeolojik Temelleri ve 11 Eylül Sonrası Terörizm” isimli Yüksek Lisans Tez çalışmasından çıkmıştır.

GİRİŞ

Dünyanın dört bir yanında yaşayan insanlar, küresel iletişim zinciri vasıtasıyla birbirlerinden haberdar hale gelerek, aynı ekosistemin parçaları oldular. Bu şekilde gerçekleştirilen bir terör eylemi bile tüm dünya çapında etki yaratır hale geldi. Yaşanan dehşet “küresel köy halkı” tarafından ortaklaşa paylaşılmaya başlandı. Kısacası “bir tek ağacı kes tüm orman yıkılsın” mantalitesi bu döneme damgasını vurdu. Oysa 20. yüzyılın büyük savaşları, diktatör rejimlerin insanlık dışı uygulamaları bile küresel bazda böylesine bir toplu psikolojik çöküntü yaratamamıştı. Çünkü o dönemde ateş çoğunlukla düştüğü yeri yakıyor, gözden irak olanlardan hisler de irak oluyordu.

Amerika'da yaşanan terörist saldırılar, küresel dünya sisteminin bugüne kadar yaşadığı en büyük trajedidir. Küreselleşmenin insanlığı nasıl ilgilendireceği sorusuna verilecek en beklenmedik, en dramatik cevap bu olmuştur. Bu saldırı yağmuru, etkisi Amerika ile sınırlı kalmayan ve bütün dünyayı aynı oranda ilgilendiren; sadece New York 'ta, Washington' da değil bütün dünya merkezlerinde aynı şiddetle hissedilen küresel bir terör olmuştur. ABD'ye yapılan bu terör saldırısı, dünya düzenini değiştiren son dönüm noktası olarak sayılan Berlin Duvarı'nın yıkılışından sonra muhakkak ki 21. Yüzyıl dünyasına yön verecek en önemli etken niteliği taşıyacaktır (Kara Harp Okulu).

Küreselleşmenin önemli bir sonucu da hiç şüphesiz terörizmin yaygınlaşması başka deyişle terörizmin küreselleşmesidir. Gerek ulus-devletlere karşı özerklik taşıyan alt kültür gruplarının terörist saldırıları, gerekse gittikçe yaygınlaşan ve bireysel olarak kullanılabilen teknolojik silah imkânları (canlı bombalar, silaha dönüştürülen uçaklar ve başka metotlar vs.) terörizmi gitgide yaygınlaştırmaktadır (Kongar, 2002: 31). Kendilerine karşı terörist yöntemler kullanılan ulus-devletler de kendilerini korumak için aynı yöntemlere başvurdukça bir anlamda terörizm küreselleşmektedir. Kısaca terör, küresel dengelerin yeniden belirlenmesi aşamasında başlatıcı rol oynayarak, siyasal operasyonlara elverişli zemin hazırlamakta ve kullanılacak şiddeti meşrulaştırmaktadır. Bu noktada hem bireysel terör hem de devlet terörü birbirini destekleyip güçlendiren bir sarmal halinde tırmanmaktadır.

Gerek finans kaynakları, gerekse insan kaynakları bakımından terör örgütleri ve eylemleri de, artık küreselleşmiş durumdadır. Tek süper güç olarak sermayenin küreselleşmesi ve buna dayalı yeni siyasal dünya düzenine öncülük eden ABD'nin karşılaştığı direnç unsurlarından biri olarak terör de artık küresel niteliklidir (Dinçyürek, 2004: 390). Nükleer bilginin teröristlerin elinde olduğu gerçeğinden hareketle ve nükleer bir bomba yapabilmenin çok da zor olmadığını bilinciyle şunu da söylemek gerekir ki; 21. yüzyıl gerçekten bir süper terör çağı olma yolunda gidiyor ve buna küresel düzeyde hazırlıklı olmak da gerekiyor (Arıboğan, 2002: 231).

1. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN KÜRESELLEŞME SÜRECİ

İnternet, küresel ölçekli uydular ve mobil iletişim sistemleri sayesinde bugün küçük bir terörist grup, büyük devletler hariç, çoğu ülkeden daha fazla komuta, kontrol, iletişim ve istihbarat imkânına sahip durumdadır (Reeve, 2001: 360). Küreselleşmenin en önemli unsurlarından biri olan iletişim ve ulaşım kolaylıkları, aniden bir grup teröristin elinde yıkıcı ve öldürücü silahlara dönüşmüştür. Şu an El Kaide militanlarının arasında dünyanın her yanından Müslümanlar olduğu gibi sistem karşıtı farklı dinlere mensup üyelerin de var olduğu rapor edilmiş durumdadır. Kısacası terör örgütleri de artık küreselleşmektedir (Arıboğan, 2003: 200). Bunun adı da “büyük dönüşüm” olarak konmuştur. Neredeyse bu dönemde değişmeyen hiçbir şey kalmamıştır. Başkan Bush’un, 22 Eylül 2001’de yaptığı bir konuşmada hedefin, “küresel erişimi olan terörist gruplar” ve “terörizmi hala desteklemekte olan ülkeler” olduğunu söyleyerek düşmanı daha net bir şekilde tanımlamaya çalışması da 11 Eylül sonrası oluşan yeni dönemin algılanış mantığını sergilemektedir.

Sonuçta küresel düşünebilen ve örgütlenen, yerel hedeflere yönelen, Soğuk Savaş’a göre mutasyona uğramış, esnek yapıda örgütlenmiş, hızla karar alıp uygulayabilen az maliyetli örgütler ile karşı karşıya bulunmaktayız. Bu noktada, küresel sisteme, teknolojik dönüşüme ve siyasal etnik anlaşmazlıklardan yola çıkarak buna uygun davranabilen ve kendini dönüştürme yeteneğindeki teröristlere karşı mücadele sorumluluğu olanların da, benzer hızla ve fonksiyonel olarak kendilerini dönüştürebildiklerini söylemek oldukça zordur (Özcan, 2004).

2. POST MODERN SAVAŞIN MİLADI 11 EYLÜL: ASİMETRİK SAVAŞ DÖNEMİ

ABD'nin karşı karşıya kaldığı saldırı terörün yeni kimliği konusundaki tartışmaları da beraberinde getirmiştir Amerika'da Georgetown Üniversitesinin CIA için hazırladığı raporda teknolojiye dikkat çekilerek "Asimetrik tehdit" kavramından söz edilmektedir. Amerikan gizli servisi CIA'nin Georgetown Üniversitesine hazırlattığı "Küresel trendler 2015" başlıklı rapor, yakın gelecekte dünyadaki çatışmaların nasıl ve neden çıkacağını ilginç saptamalarla ortaya koymaktadır. Raporun "Geleceğin Çatışmaları" bölümünde bir kavramın özellikle altı çizilmektedir. “Asimetrik Tehdit”. Bu kavramın anlamı ise "tehdit doğrudan herhangi bir devletten gelmeyebilir.” şeklinde ortaya konmaktadır (Kara Harp Okulu).

11 Eylül saldırılarını gerçekleştirenlerin kimlikleri ve amaçları hakkında değişik görüşler bulunsa da burada asıl önemli olan konu, bu eylemlerin sıradan terörist saldırılar olmadığıdır. Gerek saldırıların kapsamı ve gerekse eşgüdümün gerektirdiği ayrıntılı planlama ile bu eylemler, uluslararası ilişkilerde artık

stratejilerin değiştiğine işaret etmektedir. Bu değişimin en önemli göstergesi, uluslararası terörizm konusunda da incelenen asimetrik savaş yöntemlerinin önemli bir strateji haline gelmiş olmasıdır. Bu savaş yöntemine “gri savaş” denmesi de mümkündür çünkü bu savaşta, savaşanları siyah ve beyaz olarak kesin bir şekilde birbirinden ayırmak mümkün değildir (Akgün, 2003).

ABD’de bir savunma yetkilisi, “bir zamanlar savaşı kaybetmekten korkardık, ancak şimdi büyük bir üstünlükle kazanmaktan korkuyoruz” derken aslında bu güç farklılıklarının ve klasik anlamdaki askeri zaferlerin asimetrik stratejilere yol açabileceğini belirtmektedir. Bu gibi durumlarda hem askeri hem de sivil hedeflerin terörist saldırılara karşı savunmasız olduğu açıktır. Bu tür savaşlar, ilan edilmemiş savaşlar olarak da görülebilir, çünkü ortada kendisine karşı savaş ilan edebilecek somut bir muhatap yoktur. Taraflardan biri somut hedeflere sahipken diğerisi bu tür açık bir hedefe sahip değildir. Saldırının nereden, ne zaman ve hangi hedeflere yönelik olarak geleceği bilinemediği için savunma da olanaksız hale gelmektedir. Bu tür stratejilere karşı savunma güçlüklerine değinen emekli bir Federal Havacılık Örgütü (Federal Aviation Agency–FAA) yetkilisi, “düşman havayolları” diye bir kategori bulunmadığını, dolayısıyla yapılan saldırının beklenmedik ve önlenmesinin çok zor olduğunu söylemektedir (Özdemir, Haluk).

Asimetrik tehdit ve savaş kavramları, uluslararası ilişkilerdeki aktör çeşitlenmesinin, savaş gibi yalnızca devletler tarafından yürütölen alanları da etkilemesi ile ilişkilidir. Farklı aktörler arasındaki gerilimlerin çatışmaya dönüştüğu durumlarda, askeri ve siyasal güç dengesizliklerinin farklı mücadele stratejileri olarak ortaya çıkması doğaldır. İşte asimetrik savaş teriminin dile getirdiği durum, aralarında güç farklılıklarının yanı sıra yapısal ve yöntemsel farklılıklar bulunan aktörler arasındaki mücadelelerdir (Özdemir, Haluk). Asimetrik savaş stratejisinin önemli bir özelliği de taraflardan biri bu savaşı ordularıyla yürütürken diğerinin böyle bir orduya sahip olmaması ve taraflardan biri (devlet) uluslararası hukukun genel kural ve ilkeleri ile bağlıyken diğerinin (terörist grup) hiçbir kural veya ilke ile bağlı olmamasıdır.

şiddetin devletlerle örgütler arasında asimetrik kullanımı, devletlerle cücelerin küresel çarpışmasına kadar varmaktadır. Bu da doğal olarak çok acı ama bir o kadar da komik görüntüleme sebebiyet vermektedir (Arıboğan, 2003: 200). ABD’nin Afganistan harekâtı sırasında gazetelere yansıyan “uçaktan ucuz ölke” (Radikal, 10 Ekim 2001) haberi bu komik görüntüleme bariz bir örnektir. ABD’nin harekâtta kullandığı B-2 bombardıman uçağının maliyeti 2.2 milyar dolar, buna karşılık Afganistan’ın, uyuşturucudan elde edilen gelir hariç, 20 yıllık ihracatı 1.6 milyar dolardır. Kişi başına milli geliri 160 dolar olan ölkeyi cezalandırmak adına ABD’nin yaptığı askeri yığınağın bedeli ise 500 milyar dolardır. Yani bu acı ama komik tabloda “açlara karşı fazlasıyla tokların savaşı” görüntüsü net bir biçimde ortadadır.

Bu tür savaşlarda taraflar arasındaki bir diğer farklılık da, kendi kimlik ve yerleri belli olduğu halde devletlerin, bazen “kimliksiz” veya kimliği belli olsa bile hedef olarak saptanıp saldırılması çok güç gruplarla karşı karşıya olmasıdır. Asimetrik tehdit olarak adlandırılan ve uluslararası sistemde terörist gruplar gibi küçük aktörlerin büyük güçlere ağır kayıplar verdirmesini ifade eden yeni tehlike, dünyanın tek hegemonik gücü olan ABD'nin güvenlik politikalarının da yeniden tanımlanmasına neden olmuştur (Akgün, 2003). 11 Eylül saldırılarından sonra Başkan Bush'un “kimliksiz düşman (faceless enemy)” kavramını kullanmasının nedeni de budur. Bütün bu farklılıklar, asimetrik bir savaşın, geleneksel savaşlardan farklı yöntemlerle yürütüldüğünü de gözler önünde sermektedir (Özdemir, Haluk).

Dolaylı çatışmaların çeşitli nedenleri olabilir. Taraflar arasındaki güç dengesi açısından bakıldığında, özellikle askeri anlamda aralarında bariz bir güç farkı olan taraflardan zayıf olanının güçlüye karşı yürüteceği mücadelede bu yola başvurması daha yüksek bir olasılıktır. ABD'nin askeri teknoloji anlamdaki üstünlüğü “askeri alanda devrim (revolution in military affairs-RMA)” olarak adlandırılmaktadır ve terör odaklarının asimetrik savaşa yönelmelerinde en büyük katkıya sahip olan işte bu üstünlüktür (Akgün, 2003). Bu gibi durumlarda taraflar arasındaki güç farkının hiçbir caydırıcı etki yapmadığını görmek mümkündür. Kaldı ki güç dengesizliğinin savaşı caydırmadığını ileri süren düşünürlere göre, tarihte zayıf tarafların izlediği belli stratejiler (çoğu zaman asimetrik stratejiler) sonucunda güçlü olanı yendiklerine dair pek çok örnek de mevcuttur.

Devletlerarasında kullanılan asimetrik stratejiler, doğrudan doğruya terörist grupları desteklemek şeklinde olabileceği gibi iç savaşlar sırasında ayrılıkçı grupların mücadelelerini desteklemek (gerilla savaşlarında olduğu gibi) şeklinde de ortaya çıkabilir. Yeniçağda devletler, kendi ordularını kullanarak gerilimi artırmak yerine daha küçük grupları dolaylı yollardan destekleyerek aslında başka devletlerle savaşmaktadırlar. 11 Eylül örneğinde görüldüğü gibi, bu stratejiler yoluyla karşı tarafa verdirilen kayıpların, klasik anlamda ordular arasında yürütülen bir savaşta verdirilebilecek kayıplardan farksız olabileceği görülmüştür.

Düşük yoğunluklu dolaylı çatışmaların bir savaş stratejisi olarak kullanılmasındaki amaç, çatışmanın düzeyini ordular arasındaki sıcak bir savaş durumuna yükseltmeden yürütmektir. New York ve Pentagon saldırılarının üstlenilmemiş olması da bu olasılığı, yani ilan edilmemiş bir düşük yoğunluklu savaşın terör yoluyla yürütülüyor olabileceği olasılığını akla getirmektedir (Özdemir, Haluk). Orduları olmayan devlet dışı aktörlerin, terör örgütlerini bir silah olarak kullanabildikleri varsayımının en gözde örneği ise, 11 Eylül sonrası gündeme gelen komplo teorileridir (Arıboğan, 2003: 189). (Eylemi Afganistan'daki uyuşturucu potansiyelini ele geçirmek isteyen ve Taliban yönetiminden kurtulmak isteyen Mafiosalar'ın yaptığına dair iddialar. Silah

üreticileri ve tacirlerinin yaptığına dair iddialar. Enerji lobilerinin eylemidir diyen iddialar. Olayı Bilderberg grubu, Trilateral Komisyon gibi uluslar arası beyin takımının yeni bir küresel düzenleme operasyonu olarak görenler vs.)

Asimetrik savaş stratejilerinin gelecekte daha da yaygınlaşacağı, dayanaksız bir öngörü değildir (Öztürk, 2002: 39-40). NATO Genel Sekreteri George Robertson'un 12 Eylül 2001 tarihinde yaptığı basın açıklamasıyla ABD dışındaki 18 NATO ülkesinin, ABD'nin uğradığı tarihin en büyük terör saldırısı karşısında 5. maddeyi işletmeye karar verdiklerini bildirmesi ve akabinde Almanya Başbakanı Gerhard Schroeder başta olmak üzere bu kararı destekleyen birçok devlet yetkilisinin ortak tavrı doğrultusunda 3 Ekim 2001 tarihinde NATO'nun saldırıların arkasında Usame Bin Ladin'in olduğunu gösteren delillere sahip olduklarını ve bundan böyle 5. maddeyi hayata geçirebileceklerini söylemesiyle NATO tarihinde bir ilk gerçekleşiyordu. Bu noktada, 5. maddenin öngördüğü koşulların varlığına, "bir ittifak ülkesinin saldırıya uğradığı anda, tüm üyelerin saldırıya uğradığına", karar verilmesi, uluslararası ilişkilerde askeri bir ittifakın teröre karşı mücadelesini ifade eden yeni bir boyutu daha simgelemektedir. Bu gelişmeyle birlikte terör kavramı uluslararası güvenlik sorunları kapsamına alınmış, dolayısıyla uluslar arası politikadaki rolü resmen tanınmış olmaktadır.

Görünen odur ki, 21. yüzyıl savaşlarında doğu, batı, kuzey ve güney gibi coğrafi cepheler değil, diplomatik, ekonomik, siyasal, sosyal ve internetteki cepheler gibi daha soyut cepheler olacaktır. Uluslararası çatışma ve politikalarda güçlüler strateji olarak askeri müdahale, zayıflar ise terörizmi kullanacaklardır. Belki de bu kuvvetli öngörüyle birlikte teröristin manidar tanımı da önem kazanmaktadır: "Terörist, bombaları olup da hava kuvvetleri olmayandır."

3. TERÖRÜN BİR STRATEJİ OLARAK SEÇİLME NEDENLERİ

Terör ve terörizmin nedenleri, sosyo-ekonomik veya siyasal olabilir. Teröre başvuranlar, gerekçe olarak yaşadıkları ülkelerdeki ekonomik yapıdaki bozukluğu öne sürebilirler. Baskıcı rejimlerden şikâyet edebilirler, milli gelirin dağılımındaki adaletsizlikten söz edebilirler ya da fırsat eşitsizliğinden yakınabilirler. Yahut belirli bir ırk, din, mezhep, felsefe, siyasal düşünce sahipleri üzerinde uygulanan yoğun baskılara dikkatimizi çekebilirler. Bütün bunlar, terör ve terörizmi "haklı" göstermek için ortaya atılan gerekçelerdir. Ama terörün bir yöntem olarak seçilmesinde hem terörist gruplar hem de devletler açısından bazı nedenler vardır.

Soğuk savaş döneminde terörizm, bir devletin başka devletlerin istikrarını bozmaya yönelik politikalarının bir aracı olarak kullanılmış, bu da devlet destekli terörizm olgusunu doğurmuştur. Bugün "Yeni Dünya Düzeni"nin

istikrarsızlıkları içinde, terörizmin doğrudan sebeplerinden biri toplumun içindeki, çoğunluk tarafından ayrı tutulan etnik azınlıklar gibi ciddi somut sıkıntıların varlığıdır. Bu sıkıntıları gidermek için eşit haklar kazanmak ya da ayrı devletler kurmak adına sosyal bir hareket başlar; bu geniş hareket içindeki ekstremist grupların başvuracağı yol büyük ihtimalle terörizm olmaktadır (Yeniçeri, 2003: 22). İki kutuplu dönem sonrasında, bu kutuplardan birine dâhil olmanın kendilerine sağladığı avantajlardan yoksun kalan ve bu nedenle güvenliklerini daha çok tehdit altında gören az gelişmiş ülkeler, terör ve terörizmi düşük maliyetli bir savaşın aracı olarak görerek, terör ve terörizmle iç içe olmuşlardır (Özdağ ve Öztürk, 2000: 139). Ancak sadece az gelişmiş ülkeleri terörle ilişkilendirmek haksızlık olacaktır. Nitekim “terör odaklarını kontrol eden, dünyayı kontrol eder” sözü, artık jeopolitik bir prensip haline gelmiştir (Aydın, 1992: 22). 1990 sonrasındaki döneme ve bugün gelinen noktaya bakıldığında, sadece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin değil, sivil toplumun yüksek savunma harcamalarına tepkili olduğu ve bu durumu sorguladığı gelişmiş ülkelerin de terörizmi kullanma yoluna gittiği görülmektedir. ABD başta olmak üzere pek çok Avrupa ülkesinin terör örgütleri ile olan ilişkileri de bunun açık göstergesidir. 11 Eylül ile birlikte terörle mücadelenin bir “savaş” olarak nitelendirilmesi bile yalnız başına terörizmin bir dış politika aracı olarak nitelenmesi için yeterlidir. Saldırıları sonrası ABD Başkanı Bush'un diğer bölümlerde de belirtilen açıklamaları bu savı kuvvetle destekler niteliktedir.

Diplomasinin yetersiz kaldığı, savaşın oldukça riskli ve maliyetinin yüksek olduğu bir durumda, terörizm bir dış politika aracı olarak kullanılmaktadır. Terörizmin bir dış politika aracı olarak görülmesi ve kullanılması, terörist eylemlerin maliyetinin ve riskinin düşük olması açısından da görülmelidir. Özellikle günümüzde teknolojik gelişmelerin, bilişim teknolojisinin günlük hayatın her alanına girmesinin, terörizmin maliyetini ve eylemin arkasında olanların yakalanma riskini azalttığı bir gerçektir. Maliyet düşüklüğünün bir başka boyutu da, büyük dış politika hedeflerine sahip olan ancak bu hedefleri gerçekleştirecek ulusal kaynaklardan yoksun olan az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin yaşadıkları amaç-araç uyumsuzluğunu, terörizmi kullanarak aşmaya çalışmalarıdır (Öztürk, 2003: 8). Güçleri göreceli olarak birbirine yakın devletler de, herhangi bir savaş durumunun her iki tarafa da ağır kayıplar verdireceğini bildikleri ve kazananının olmayacağı bir savaşa girmek istemedikleri için dolaylı çatışmaları tercih edebilirler (Özdemir, Haluk).

Günümüzde devletlere tehdit oluşturabilecek alt grupların dayanakları ideolojiktir. Çünkü grup içindeki bireyleri birleştiren bir unsur olarak coğrafyanın önemi küreselleşme ile birlikte azalırken ideolojinin önemi artmaktadır. Bu gruplara veya siyasal bir yöntem olarak terörizme karşı yürütülen savaştaki temel hedefler, klasik savaşlardaki gibi toprak kontrolü değil yine ideolojik hedeflerdir. Günümüzde bu tür gruplara ideolojik kaynaklık

edebilecek belli başlı unsurlara bakıldığında; ezilmişlik ve ulusal intikam duygusu, Batı karşıtı Siyasal İslam'ın tepkici akımları ve küreselleşme karşıtlığı görülmektedir (Özdemir, Haluk). Örneğin modernleşmenin ve küreselleşmenin etkisi ve baskısı altında kalan Arap toplumundan yükselen muhafazakâr tepki, kendini siyasal anlamda da “Siyasal İslam”la ortaya koymaktadır (Erkmen, Serhat). Bu kategorilerden herhangi birine girebilecek grupların ordularının olmamasına rağmen savaşmaktaki kararlılıkları, terörü onların en etkin silahı haline getirirken, gelecekteki asimetrik savaş olasılıklarını da arttırmaktadır. Bu anlamda, teröre başvurulmasının temel nedenlerinden biri de askeri veya siyasal zayıflık olarak değerlendirilebilir (Özdemir, Haluk).

Olağanüstü eşitsizlik, haksızlık, baskı ve sömürü üzerine kurulmuş ve işleyen bir düzende terör için gerekli felsefi ve ahlaki her türlü alt yapı hazır demektir. Bunun üzerine bir de terörizmin ulusal politik bir araç olarak kullanılması, durumu daha da vahim bir hale sokmaktadır. Terörizm, az maliyetle muazzam getirisi olan dünyanın en karlı endüstrilerinden biri haline gelmiştir. Bu sektörde terörist liderler girişimci konumundayken, terör, faaliyet alanlarının en önemli ürünü olarak sivrilmiştir (Arıboğan, 2003: 197).

Söylemlerden değil eylemlerden, olması gerekenlerin dillendirilmesinden değil olanların irdelenmesinden yola çıkıldığında; bugünün hegemonlarının terör karşısındaki tavrının dünkülerden çok da farklı olmadığı görülmektedir. Teröristleri koruyan, finanse eden, savunan ülkelerin, terörist eylemlerin sonucunda elde ettikleri diplomatik, siyasi kazançlar dikkate alındığında, terörizmin marjinal grupların yalnız başına gerçekleştirdiği eylemler olmadığını anlamak mümkündür (Yeniçeri, 2003: 22). Bugün ABD'nin küresel ölçekte yok etmek için savaştığı ve 11 Eylül olaylarından sorumlu tutulan Bin Ladin ve onu Afganistan'da saklayan Taliban hareketi de aslında bizzat CIA tarafından planlanmış, finanse edilmiş, örgütlenmiş ve eğitilmiştir. Bu noktada ABD'nin teröre muhtaç olduğu görüşünü savunan eski istihbaratçı Prof. Dr. Mahir Kaynak'ın düşünceleri önemlidir. Kaynak: ‘...ABD'nin ekonomik sorunları var. Bu ekonomik sorunda, sürekli olarak dış ticaretin büyük açık vermesi ve bunun düzeltilme şansının olmaması. O yüzden de kendisine yönelik bir ekonomik operasyonu ve karşı koymayı engellemek için, dünya üzerinde askeri hegemonya kuruyor. Bu sebepsiz değildir. Onun içinde bir gerekçeye ihtiyaç vardı. Bu gerekçe şu anda “terör” olarak ileri sürülüyor. Yani ABD'nin teröre ihtiyacı var” (11 Eylül.com) diyor ve ABD'nin amacının petrol ve enerji kaynakları olmadığını, ABD'nin balkanlarda Romanya'da bile üs kurduğunu asıl amacının ekonomik durumunu riske etmemek, ekonomik olarak güçlenen Avrupa'nın Japonya'nın ve Ortadoğu ülkelerinin kendisine yönelik ekonomik operasyon yapmasını engellemek olduğunu söylüyor.

Şimdiden öngörülebilecek şey, kısa vadede küreselleşmenin terörün lehine işleyen yanlarının kontrolünde devletin rolünün artması ve bunun için devletlerarası işbirliğinin daha sıkı ve kalıcı temellere oturtulmasıdır.

4. 11 EYLÜL SONRASI MEDYADA TEK MERKEZLİ DÖNEMİN ÇÖKÜŞÜ

Medyanın olağanüstü gücü sayesinde kilometrelerce uzakta gerçekleşen bir terör eylemi insanların evlerinin içine kadar girmekte ve insanlar şaşkınlık ve korkuyu bir arada yaşarken, hallerine şükredip “iyi ki burada olmadı, iyi ki bizi vurmadı.” tesellisiyle avunmaktadırlar. Terör saldırılarına küresel nitelik kazandıran en önemli mekanizmaların başında şüphesiz medya gelmektedir. Başka bir deyişle medya, nesnel gerçeği olduğu gibi yansıtan pasif araçlar değil, sürece aktif müdahale eden ve böylece gerçeklikler kurgulayan aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Medyanın işleyiş kurallarını çok iyi kavrayan teröristlerin, medyanın işleyişinin nasıl kilitleneceği ve böylece medyayı nasıl kendi amaçları doğrultusunda araçsallaştıracaklarını da, ne yazık ki, iyi bildiklerini söylemek mümkündür. Başka bir deyişle terörizm, medyayı oyuncağı, aracı ve böylece potansiyel hizmetçisi konumuna rahatlıkla getirebilmiştir. Aynı şekilde teröristler, saldırılarının arzu ettikleri etkiyi yaratması açısından, medyaya ihtiyaçları olduklarının bilincindedirler ve buradan hareketle, medyanın ilgisini çekecek bir şekilde hedeflerini belirlemektedirler (Gökçe vd., 2004: 192).

Savaş haberciliğinin tarihini inceleyen, gazeteci ve “The First Casualty / İlk Zayıf” adlı kitabın yazarı Philip Knightley Batı medyasının savaşları nakledişinin genelde bunaltıcı derecede bilindik bir çizgi izlediğini belirtmektedir. Bu çizginin ilk aşaması, kriz; ikinci aşaması düşman liderin canavarlaştırılması; üçüncü aşaması düşmanın bireyler düzeyinde canavarlaştırılması; dördüncü ve son aşaması da zulüm ve gaddarlık hikâyeleri üretilmesidir (Radikal 5 Ekim 2001). Bahsedilen bu aşamaların işleyişine örnek olarak birinci körfez savaşı ve 11 Eylül saldırıları sonrası gelişmeler gösterilebilir.

11 Eylül ile birlikte değişen önemli bir argüman da, birinci körfez savaşında da bariz bir yoğunlukla hissedilen, dünya medyasında büyük güç olan CNN egemenliğinin tek merkezliliğinin çöküşüdür. Buna en güzel örnek CNN dâhil tüm dünya televizyonlarının Ladin’in açıklamalarını ve önemli birçok gelişmeyi ister istemez El-Cezire Televizyonundan nakletmesidir. Bu nokta da küreselleşme artık Amerikan hegemonyası değildir. Yani tek merkezden yönetim değil, aksine çok yönlü ve çok merkezli bir siyasal hesaplaşma söz konusudur. Artık tek merkezden bilgi aktarımı olmadığı gibi, tek merkezden yönetim de mümkün değildir. Bu çerçeveden bakıldığında çok merkezlilik

küreselleşmenin en önemli ayaklarından birini oluşturmakta ve devlet olmayan aktörlerin de bu siyasal oyuna katılmalarıyla uluslararası sistemde karmaşık bir yapı doğmaktadır (Arıboğan, 2002: 228).

5. TERÖRİZMİN GELECEĞİ

5.1. *Devletlerarası Güç Mücadelesinde Yeni Yol; Uluslararası Terörizm*

Bu dönemde artık klasik güç dengesi anlayışı sona ermiştir. Bunun en önemli sebepleri, güç kavramında meydana gelen değişiklikler ve devletlerarasındaki bağımlılığın artmasıdır. Güç, askeri anlamdaki katı boyutunu yitirirken, kültürü, ideolojiyi ve uluslararası örgütleri kullanabilme yoluyla başkalarının önceliklerini belirleyebilme yeteneği şeklinde daha yumuşak bir anlama sahip olmuştur. Artık güç, sadece hegemon süper devletleri elinde kalmamış, yeni dönemde güç dağılımı farklılaşmış ve bu dağılım ise uluslararası güvenlik açısından sorumluluğun da dağılımına neden olmuştur. Uluslararası güç mücadelesinde mevcut aktörlere yeni ve etkili bir aktör olarak terörizm de eklenmiş, terörü önleme adı altında devlet terörü özellikle büyük güçler tarafından kullanılan bir strateji olmuştur.

11 Eylül Dünya Ticaret Merkezine ve Pentagon'a çakılan uçaklar ile başlayan, tüm dünyayı tehdit ve etkisi altına alan yeni bir uluslararası terörizm, sonuçları açısından yeni bir dünya düzeninin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Nitekim ABD, 11 Eylül terör eylemlerini, "Anglo-Sachson medeniyetine açılmış bir savaş" olarak tanımlamış ve böylece terörizmi küresel bir güç statüsüne dönüştürerek, dünyanın sürekli bir savaş ortamında tutulmasını kurumsallaştırma ve meşrulaştırma çabası ve gayreti içerisine girmiştir (Gökçe vd., 2004: 85).

11 Eylül sonrası dünya artık eski dünya değildir. Hele hele ABD açısından hiç değildir. ABD dünyayı artık "dost-düşman" ayrımı perspektifinden algılamaktadır. Nitekim ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın saldırıdan üç gün sonraki açıklamaları bu görüşü destekler niteliktedir. Powel, Afganistan ve terörü destekleyen ülkeler için yeni ölçüler getirdiklerini söyleyerek, "bir ülkenin terörist eylemlere destek verdiğini tespit edersek, bu ülkeyle dost olmamız imkânsızdır" şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Düşman kategorisinde gördüğü ülke ve devletleri de, kendisi ne zaman isterse, terör eylemlerine ya da El- Kaide'ye destek suçlamasıyla cezalandırabileceğini, hatta böyle bir iddiaya dayanarak ortadan kaldırabileceğini bunu kendisinin meşru hakkı olarak gördüğünü de tüm dünyaya ilan etmiştir. Küresel silahlanmanın patronu ve günümüzün Leviathan'ı olan ABD (Parla, 2002: 34), dünyada şiddete dayalı hegemonyanın baş mimarlarından birisidir. Dolayısıyla ABD, teröre karşı savaştan çok teröre karşı terör stratejisi ile kendi eseri olan dünyayı

şiddete sürüklemiştir. Bu sırada Henry Kissenger makalesine, bu duruma uygun bir başlık vermiştir: “Terörizm Ağını Yok Edin, Kanıt Aramadan” (Kissinger, 2001: 102-105).

Afganistan ve ardından Irak müdahaleleri ile "küresel terör"e karşı başlattığı savaşı tüm dünyaya rağmen ilan eden ABD, meşruiyeti bulunmayan bu işgallerini "pre-emptive/preventive strike" yani "önleyici vuruş" olarak nitelendirmiş ve Amerikan halkının güvenliği için "rouge states" (serseri devletler) ilan ettiği ülkelere karşı bir "ehlileştirme" hareketine girişmiştir. Afganistan-Irak-Suriye-İran olarak formüle edilen bu "anti-demokratik" ülkelere "demokrasi ve özgürlük"ü bahşedip; "modern" ve "medeni" bir düzen oluşturma amacıyla olduklarını iddia eden ABD; bu politikasını 11 Eylül ile temellendirip "terörizme karşı savaş" olarak meşrulaştırma çabasıdır (Vurmay, H. Miray). Nitekim terörizme karşı küresel savaş adı altında Afganistan'la başlayıp, Irak'ın işgaliyle devam eden ve Büyük Ortadoğu Projesiyle şekillenen süreç, ABD'yi daha birçok Ortadoğu ülkesinin işgaline yönlendirebilecek gibi görünmektedir. Bu süreç böylece, ABD'nin dünya üzerinde hegemonyasını tek taraflı olarak kurmaya çalıştığı en çarpıcı göstergelerinden biri olarak algılanabilir. Bu bağlamda “Yeni Dünya düzeni” ABD merkezli bir düzendir. Bu düzen aynı zamanda saklı bir tehdidin de işaretidir. Kısaca kim ABD'ye baş kaldırırsa veya onun biçtiği rolün dışına çıkarsa, o her an ABD açısından düşman sınıfına sokulabileceği endişesi ve korkusu içerisindedir. Artık ABD örneğinde de açıkça görüldüğü gibi, ebedi düşmanlıklar yok; yalnızca güncel düşmanlıklar vardır (Gökçe vd., 2004: 86).

5.2. Terörizmin ve Terör Örgütlerinin Geleceği

Bu yeni yüz yıl geride bıraktığımız yüzyıla karşılaştırıldığında "savaş"ın anlamında derin bir değişim ve dönüşüm göze çarpmaktadır. Söz konusu bu değişim ve dönüşüm; "savaş"ın bütün vahşet ve yok ediciliğinin ince ayarlı ve sözde bir estetikle perdelendiği "bilinmeyenlerin" topyekûn bileşiminden meydana gelen "terör" ile ifade edilmektedir (Vurmay, H. Miray).

20. yy. "balance of power"ı (güç dengesi) ayarlamak, bu gücü kontrol etmek adına dünyayı bölüp, parçalayıp, yönetmek için yapılan savaşların asrı olarak tarihe geçmiştir. 21. yy. ise vahşetin, isyanın, etnik temizliklerin, intiharların ve intikamların şekillendirdiği ve şekillendireceği, klişeleşmiş "ilan" edilen savaşların değil, ne zaman, nasıl ve nereden vuracağı belli olmayan; tahrip gücü çok daha derin olan "örtülü" ve "psikolojik" savaşların yani "terörizm"ın asrı olacaktır. Bu yeni dönemde klasik yakın savaş silahları, konvansiyonel silahlar, tanklar yerlerini biyolojik ve kimyasal silahlara, virüslere, siber teröre, bilinç kontrollerine kadar uzanabilecek post-uzay çağının yeni savaş oyuncaklarına bırakacaktır. Bu yeni nesil oyuncaklarla oynanacak kuralsız oyunun adı ise hiç şüphe yok ki "terör" olacaktır.

11 Eylül sonrasında gittikçe netleşen Amerikan tutumu, 21. yüzyılda aktüel ve potansiyel olarak Amerika'ya meydan okuyabilecek büyük güçlerin enerji kaynaklarının bulunduğu alanların ya mevcut jeopolitik yapıları ile ya da jeopolitik yapılarının değiştirilip Amerikan menfaatlerine uygun hâle getirildikten sonra Amerikan denetimine alınmasıdır (Özdağ, Ümit). Terör örgütleri, Batı/ABD müdahalelerine fırsat sağlayacak ortamı yarattığı sürece herhangi bir engelle karşılaşmadan varlığını uzun yıllar sürdürebilecektir. Bu noktada Batılılar açısından asıl olan terörün varlığı değil hangi amaca hizmet ettiği (Yeniçeri, 2003: 27).

Büyük ve gelişmiş ülkeleri hedef alan terör faaliyetlerinin sıkça yaşanacağı bir döneme doğru gidilmektedir. Özellikle ABD'nin terörizme olan yaklaşımı bu şekilde devam ederse ve bu Amerikan yaklaşımı küresel ölçekte aynı şekilde algılanırsa başta ABD olmak üzere, bu ülkeyle birlikte hareket eden diğer ülkeleri önümüzdeki dönemde yoğun ve yaygın terör saldırılarına maruz kalması kaçınılmaz gibi görünmektedir (Öztürk, 2003: 11).

Terör eylemlerinin globalleşmesi, arkasında dışlanmış kesimlerden önemli bir kitle desteği bularak siyasi ve ideolojik bir ifade aracı haline dönmesi, İslamî kimliğin dünyanın birçok sıcak noktasında direniş ve isyan merkezli bir siyasi kimlik haline gelmesi ve her geçen gün biraz daha globalleşmesi, bu yaygınlaşma ve şiddetin gün geçtikçe artan eşitsizlik ve adaletsizlik tarafından beslenmesi terörizme katalizör etkisi yapacaktır (Milliyet, 2003).

Gelişen teknolojik imkânlar sayesinde teröristlerin yakalanamama riski de artmaktadır. Bu durumun terör eylemlerini teşvik edip destekleyeceği de söylenebilir. El Kaide örgütünün antik Yunan'da kullanılan ve stenografi denen 'örtülü yazım'dan faydalanarak gizli bilgileri internette mesajların içine saklayarak haberleştikleri bilinmektedir (Hürriyet, 2001). 11 Eylül saldırılarını düzenleyen hava korsanlarının çoğunun, düzenli olarak kütüphane ve internet cafelere gittiği de tespit edilmiştir. Nitekim korsanların uçak biletlerini internette satın aldıkları, birçok adrese e-mail yolladıkları da belirlenmiştir. Yapılan incelemelerde ve edinilen istihbarat bilgilerinde teröristlerin mesajlarını gizlemek için internet'te daha çok müzik ve fotoğraf dosyalarını (mp3, jpeg, bim, tiff, doc. uzantılı dosyalar) kullandığı ortaya çıkmıştır. Bu dosyalara, normalde göze görülmeyen, haritalar, vurulacak hedef şemaları ve notlar yerleştirilmektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte, terör yöntemleri de bu gelişen teknolojilere paralel olarak kabuk değiştirmekte ve dünya üzerindeki tüm ülkeleri bu yeni terör tipi, yani siber terör saldırıları tehdit etmektedir.

Globalleşen dünyada siber terör tehditlerini gün be gün daha iyi hisseden ülkeler, bu tehdit karşısında kendilerini daha iyi savunmak için çeşitli tedbirler almaya ve bu tehdide karşı gereken önemi vermeye başlayarak hazırlıklı bulunmaya çalışmaktadırlar. Siber terörizm kapsamında bazı ülkeler, kendi çıkarlarına ve propagandalarına hizmet etmesi amacıyla hackerlar

yetiştirmektedir. Kısacası takibi zor ve maliyetli iletişim imkânları, terörün küreselleşmesine katkıda bulunmakta ve dünyanın her noktasına anında müdahale ve gerekli teknik veriyi sağlamaktadır.

Uluslararası terör artık tespit edilemeyen ve caydırılmayan bir nitelik kazanmıştır. El-Kaide tipi örgütler, destekçileriyle beraber bir sanal devlet yapılanması altında farklı coğrafyalarda ortak bir psikolojik mod ile hareket etmektedirler. Örgütün uzantıları yerel bağlamlarda kendilerini yeniden üreterek, faaliyetlerini yürütebilmektedirler. Hiyerarşik yapılanma çok katı olmadığı gibi, örgütün uzak birimlerinin söz konusu psikolojik mod ile bazen merkezlerinden habersiz terörist eylemler yürütmeleri mümkün görünmektedir. Terör şebekesinin sanal yapısı yanında eylemcilerin birbirleri ile irtibatı, daha çok söylem düzeyindedir. Bazı şebeke elemanları, yalnızca internet ya da videokasetleri üzerinden mesajları almakta, böylece fiziksel birlikteliği olmayan değişik bir örgütlenme tarzı ortaya çıkmış olmaktadır. Örneğin; El-Kaide liderliğinin hiç tanımadığı, ya da hiç bir şekilde bir araya gelemeyeceği dünyanın çeşitli yerlerinde destekçileri olabileceği düşünölmektedir. (Dinçyörek, 2004: 390).

ABD istihbarat teşkilatı CIA'in hazırladığı terör raporuna göre, 2020 yılında terör örgütleri de form değiştirecektir. Buna göre gelecekte, El-Kaide kadar büyük terör örgütleri olamayacak aksine terör grupları küçölecek ama yaygınlaşacaktır. Raporunda, Irak savaşının yeni terörist tipi yaratmakta olduğuna da dikkat çekilmekte ve 2020'de terörden en çok Hindistan ve Çin'in etkileneceği tahmininde bulunmaktadır. 2020'ye kadarki değişimde, küreselleşmenin yanı sıra kadınların statüsünün, biyo-teknolojinin, kitle imha silahlarının, iklim değişikliğinin ve uluslararası kuruluşların büyük etkisi de olacaktır. En büyük kaygının, teröristlerin kitlelere zarar verebilecek biyolojik etmenlere veya nükleer donanıma sahip olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Müslöman ve Arap ölkelerine örnek olabilecek, Ortadoğu'daki demokratikleşme sürecinin kilit önemi bulunduğuna da dikkat çekilmektedir (Sabah, 2005).

Yaşamaya başladığımız bu yüzyılda tarih kitapları artık topyekün savaşları değil, kanlı intihar eylemlerini, televizyon ekranlarından dünyaya meydan okurcasına intikam yemini eden ve ettiren örgüt liderlerini yazacaktır (Arıboğan, Deniz Ülke).

SONUÇ

ABD'deki terör, sadece yer olarak değil, biçim ve boyut olarak da şaşkınlık uyandırmıştır. Dünyanın en büyük gücü evinde vurulmuş, üstelik teknolojinin ve istihbaratın kalesi sayılan bu öлке, bu konularda hiçbir iddiası olmayan kimselerin saldırısına uğramıştır. Aslında bu durum, teknoloji-insan ilişkinde

de yeni bir ilişki şeklini ortaya koymaktadır. “ölümü göze alanlar”, teknolojinin masum sayılabilecek ürünlerini etkili birer silaha dönüştürebileceklerini göstermişlerdir. Böylece cephe savaşlarının konsepti de geçersiz hale gelmiş bulunmaktadır. Bunun sonucunda küreselleşmenin ezilenleri, nükleer silah karşısında “ölüm silahı”yla denge kurmuştur. Post-modern savaş yöntemi; nerede, ne zaman ve nasıl bir silahla neden ölüneceği belirsizliğini gündeme taşımıştır. Bundan böyle yaşayan her canlı, kendini tehdit altında saymaktadır. Sürekli ezilen ve ateş altında bulunanlar, süregelen tedirginliklerine, gelişmeleri de ortak etmişlerdir. Sonuçta tüm insanlık, korku iklimine girmiştir. Gelecek korkusu, üzerinde kendini dört defa yok edecek silahla dönen dünyayı kaplamıştır. Görüldüğü gibi dehşete kapılan sadece Amerikalılar değildir. Eğer bu dünya devî ülke çaresizse, artık diğerlerinin kendilerini korumasından söz etmek fazlaca bir anlam ifade etmemektedir.

11 Eylül’ü izleyen gelişmelerin ortaya çıkardığı önemli bir gerçek de, demokratik hak ve özgürlüklerin, demokrasinin en güçlü kalelerinden biri olan ABD’de bile terör paranoyası nedeniyle tehlikeye atılabileceği olmuştur. 21. Yüzyılın başında Amerika Birleşik Devletleri’nde Başkan George W. Bush’un yayınladığı bir Başkanlık emirnamesinin getirdiği hukuka aykırı önlemler insan hakları ve hukuk tarihine kara bir leke olarak geçecek niteliktedir. Bu emirnamede şu hususlar yer almaktadır: “Bir terör suçu sanığı, Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı ise, Amerikan yargılama usulüne tabidir, Amerika Birleşik Devletleri vatandaşını, Amerika Birleşik Devletleri mahkemeleri yargılar; ancak Başkan adına yetki kullanan Savunma Bakanı isterse, yabancı sanık bir askeri komisyonda yargılayabilir. Askeri komisyon, içeriği sanığa veya avukatına bildirmeyen gizli kanıtlara da dayanarak sanığı mahkûm edebilir. Ölüm cezası dâhil, her cezayı verme yetisine sahip olan askeri komisyon kesindir”. Bu “utanç verici” belgenin altında kalmak istemeyen İngiltere de benzer bir yasayı, birebir tehdit altında olmamasına rağmen, yürürlüğe sokmuştur.

11 Eylül’ün biçimlendirdiği bu dönemde, maalesef terörizm (ister gerçek olsun, ister abartılmış) dünyanın dört bir köşesindeki yönetimlerin insan hakları ihlallerinden paçayı kurtarmalarını sağlayan bir dokunulmazlık zırhı haline gelmiştir. Bu dizginsiz savaş ve baskı sadece tek bir imparatorluğun marifeti olarak kalmamış, Endonezya, İsrail, Rusya, İspanya, Kolombiya, Filipinler ve Çin’de iktidarlar Bush’un öldürücü teröre karşı savaşının üzerine balıklama atlamışlardır. Bu ülkeler sözde terörizm ile savaşı muhaliflerini temizleyip, iktidarlarını sağlamlaştırmak için insafsızca kullanmaktadırlar. Örneğin, İspanya Başbakanı Jose Maria Aznar hiç beklemeden Bask gerilla hareketi ETA’ya topyekûn savaş açmıştır. Hâlbuki bu dönemde hareketin dayandığı tabanın büyük bölümü tamamen barışçı bir tutum içindeydi. Çin’in Doğu Türkistan’daki şiddetli baskılarını ve zulümlerini de bu noktada örnek olarak vermek mümkündür. Nitekim 11 Eylül saldırıları sonrası devlet yetkililerinin

yaptıkları açıklamalarda terörizme karşı savaşta en büyük desteği terörizmi bir araç olarak kullanan bu ülkeler vermiştir.

Bush'un "terörizmle savaş" olarak pazarladığı savaşın gerçek mesajı şu gibi görünmektedir; Siyasi karşıtlarını yok etmek varken, niye pazarlığa oturayım ki? Sıkça yazılıp konuşulan varsayımlara göre, ABD'nin temelde arzuladığı düzen "Amerikan merkezli bir dünya düzeni", yani sürekli gerginlik, sürekli kriz yaratmak ve silahlı müdahalelere zemin hazırlayarak savaş ekonomisini, silah sanayisini canlı ve karlı tutmaktır. Bu varsayımların doğruluğu ve geçerliliği önümüzdeki gelişmelerin ışığında daha da belirginleşecektir.

Uluslararası terörizme karşı ilan edilen bir savaşın küresel çapta yayılması büyük bir olasılıktır. Kenneth Waltz, "büyük güçlerin içine kolaylıkla düştüğü kötü alışkanlıkları çok kutuplu dünyada ise gücünden fazla yayılmaz (Özdemir, Haluk) diyerek bugün ABD'nin içinde olduğu hatanın tespitine kolaylaştırmaktadır. Bu noktada ABD'nin uluslararası terörizmle savaş kapsamında etki alanlarını genişletmeyi amaçladığı söylemek yanlış olmaz. Bu anlamda savaşın amacındaki belirsizlik ABD için bir avantaj olarak görülebilir. İddialar ne olursa olsun, bu mücadelenin sonucu, uluslararası ilişkilerin işleyişi konusunda yeni ve kalıcı yapılanmalar ortaya çıkarabilecek niteliktedir.

Yaşadığımız dönemde uluslararası terör, devletlerarasında yürütülen güç müdahalesinin yeni biçimlerinden biri olarak yaygınlaşmaktadır. Devletler öncede de bu tür stratejilere başvurmuşlardır. Ancak son dönemlerde bunların daha yaygın olarak kullanıldığını ve teknolojik gelişmelerin de yardımıyla yıkım kapasitelerinin geçmişle karşılaştırılmayacak kadar arttığı açıkça görülmektedir. Geniş ölçekli terörist saldırılar sonucunda, dünyanın tek kutbunu oluşturan süper güç ABD'nin, askeri gücünü etken hale getirerek dünyanın uzak köşelerinde operasyon düzenlemesi, uluslararası terörün dış politika üzerinde artan etkisine somut bir örnektir.

Terör bir devlet ve onun gizli servisinin desteği olmadan yapılamaz. Bir devlet siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için, savaş gibi maliyeti yüksek, sonuçları kolay telafi edilemeyen bir yola başvurmadan önce, bir ara kademe olarak terörü kullanır. Bu, teröre maruz kalan ülke açısından da avantajlıdır. Diğer ülke siyasi hedeflerine ulaşmak için savaşa başvurursa, uğranılacak kayıplar ve katlanılacak bedeller daha ağır olur. Yani bu perspektiften bakıldığında devlet desteksiz, sistem dışı terörün olamayacağını söylemek mümkündür. Bugün bu tür büyük saldırıların hedefinde olan El Kaide'yi üretenin bizzat ABD olması, Afganistan'ın Sovyetler Birliği'ne karşı verdiği savaşta Usame Bin Ladin'in ABD tarafından beslenip, silahlandırılması buna önemli bir delildir. Bu denge ve politikalar daha uzun yıllar böyle süreceğe benzemektedir. Mevcut karanlık tablonun aydınlatılması açısından bazı ilginç bağlantıları ve girift ilişkilerin bilinmesi de önem arz etmektedir.

ABD Başkanı George W. Bush, Arbusto petrol firmasının kurucularındandır. Usame Bin Ladin'in kardeşi Salem Bin Ladin Arbusto petrol firmasının ilk yatırımcılarından. Eski ABD ulusal güvenlik danışmanı ve Dışişleri Bakanı Condoleeza Rice, Chevron petrol şirketinin eski direktörüdür. Jimmy Carter döneminin ulusal güvenlik danışmanlarından ve "Büyük Satranç Tahtası" kitabının yazarı Zbigniew Brzezinski, Amoco petrol şirketinde çalışmıştır. Afganistan geçici hükümet başkanı Hamid Karzai ve ABD'nin atadığı Afganistan elçisi Zalmay Khalilzad Unocal petrol şirketinin eski danışmanlarından. ABD Ordusu'nun Pasifik kolunun eski komutanı Charles R. Larson Unocal yönetim kurulu üyesidir. ABD'nin eski Pakistan elçisi Robert Oakley Pakistan'daki elçiliği süresince CIA'in Afgan mücahitlerine yardımında önemli rol oynamış, daha sonraları Unocal'da çalışmıştır. Eski ABD Devlet Bakanı Henry Kissinger de Unocal için danışmanlık yapmıştır. Unocal şirketi bundan birkaç yıl önce Türkmen petrolünü taşımak amacıyla boru hattı kurmak için Afganistan'ın Taliban hükümetiyle anlaşmaya çalışmıştır. Ancak Taliban karşıtı ABD sivil toplum örgütlerinin baskısı üzerine projeyi durdurmak zorunda kalmıştır. Sonrasında Afganistan'daki Taliban hükümeti devrilmiş ve Karzai başkanlığındaki yeni Afgan hükümeti Unocal'ın planlayıp uygulayamadığı Afganistan petrol boru hattı projesini yeniden canlandırma kararı almıştır.

11 Eylül saldırılarıyla ortaya atılan birçok komplo teorisinin de atıfta bulunduğu savunma ve silah sanayi sektörünün terörizmin ivme kazanmasındaki etkileri gerçekten de büyüktür. Savaşlar başta ABD olmak üzere birçok ülkenin savunma harcamalarını arttırmaktadır. Bu noktada da ilginç isimlerin adeta komplo teorisyenlerini doğrularcasına ilginç görevlerde çalışmış ve çalışıyor olmaları önemli bir ayrıntıdır.

ABD Başkanı George W. Bush'un babası, eski ABD Başkanı ve eski CIA Başkanı George Bush, Carlyle Group isimli, en çok yatırım yaptığı alanlardan birisi savunma sanayi olan, çok büyük bir özel yatırım firmasının yönetim kurulunda yer almıştır. Carlyle Group'un başkanı Frank Carlucci, eski Amerikan savunma bakanıdır ve aynı zamanda CIA'de üst düzey yöneticilik de yapmıştır. Eski ABD devlet bakanlarından James Baker, Carlyle Group'da üst düzeyde müşavir olarak çalışmaktadır. Baker ayrıca baba/oğul Bush'ların seçim kampanyalarının da yöneticiliğini yapmıştır. ABD'nin en yakın müttefiki İngiltere'nin eski başkanı John Major, Carlyle Group'un Avrupa kolunun başkanıdır. Carlyle Group'un yöneticileri arasında diğer dünya liderleri de yer almaktadır. Örneğin, eski Filipin Cumhurbaşkanı Fidel Ramos ve eski Güney Kore Başbakanı Park Tae Joon bunlara örnektir. Carlyle Group'a yatırım yapanlar arasında Bin Ladin ailesinin üyeleri de vardır. Carlyle Group'un merkezi Washington D.C.'de Beyaz Saray ile Ameriken Senatosu'nun ortasında FBI binasının çok yakınındadır. Ayrıca dünyanın en büyük medya birleşmesi olarak bilinen AOL ile Time Warner firmalarının birleşmesini onaylayan ABD

Ulusal Haberleşme Komisyonu'nun başkanı Colin Powell'in oğlu Michael Powell'dır.

Terörizmi desteklemek kolaydır. Ancak onu kontrol etmek oldukça güçtür. 11 Eylül ile yeniden şekillenen ortamda ulusal güvenlik sorunları da artık devletlerin kontrolünden çıkmaya başlamaktadır. Bunca girift ilişkilerin olduğu bir uluslararası sistemde gerçekten de terörizmin önlenmesi amaçlanıyorsa başta ABD olmak üzere büyük devletlere önemli roller düşmektedir. Mücadelenin ilk aşaması “samimiyet”tir. ABD'nin keyfi hareket etmek yerine uluslararası hukuka riayet ederek terörün üzerine gitmesi ve bunu muhakkak uluslararası işbirliği ile yapması gerekli görülmektedir. Yapılması gereken şey, terör sayılan eylemlerin açık bir tanımla belirlenmesidir. Terör muhakkak tanımlanmalı ve bu tanım içerisinde giren her hareket aynı şiddetle cezalandırılmalıdır. Terörün psikolojik zemininin ortadan kaldırılması için adaletli bir dünya düzeni konusunda çaba gösterilmeli, çifte standartlardan uzaklaşılmalıdır. Herkesin birbirine daha kolay ulaşabildiği küresel dünyada, ayrımcılık üzerine kurulu düzenlerin, dünya barışına hizmet etmeyeceği unutulmamalıdır. Terör açık biçimde tanımlandıktan sonra, BM çerçevesinde bu konuda yeni bir uluslararası hukuk oluşturularak, bütün ülkelerce kabulü ve uygulanması sağlanmalıdır. Böylece, teröre karşı girişilen mücadelelerin standart bir hukuki zemini oluşmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akgün, Birol (2003). “Irak Savaşı'nın Türk İç Politikası Üzerine Muhtemel Etkileri” http://www.stradigma.com/turkce/mart2003/makale_04.html (17.12.2003)
- Arıboğan, Deniz Ülke (2002). “Terörizmin Küreselleşmesi”, *Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Ekonomik ve Sosyal Yapıya Yansımaları (20-24 Mayıs 2002)*, Ankara: TCBM Yayınları.
- Arıboğan, Deniz Ülke (2003). *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Arıboğan, Deniz Ülke. “Terör ve terörizm”, <http://haberaliz.com/detay.php?detayid=652> (17.03.2003)
- Aydın, Ahmet (1992). *Kürtler, Pkk ve A. Öcalan*, Ankara.
- Dinçyürek, Ahmet (2004). “Uluslararası Terör, Türkiye ve Dünya Siyaseti: 11 Eylül ve İstanbul’a İkiz Terör Saldırıları”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Konya: Çizgi Kitapevi.

- Erkmen, Serhat. “ABD’nin Orta Doğu’da Değişim İhtiyacının Nedenleri”, <http://www.avsam.org/turkce/yayinlar/stratejikanaliz/makale/makalestran135.htm> (17.12.2003)
- Gökçe, Orhan ve diğerleri (2004). “11 Eylül Terör Eyleminin Türk Basınında Algılanış ve İşleniş Biçimi”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Konya: Çizgi Yayınları.
- Gökçe, Orhan ve diğerleri (2004), “Terörizm Çağında Düşman İmajları- Düşman İmajlarının Savaş, Müdahale, Diğer Aksiyon ve Reaksiyonlar Açısından Önemi”, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü*, Editör: Orhan Gökçe-Uğur Demiray, Konya: Çizgi Yayınları.
- Hürriyet Gazetesi, 7 Ekim 2001
- Kara Harp Okulu, <http://www.kho.edu.tr/yayinlar/cizgi/aralik2001/terorizm/index.htm> (17.12.2010)
- Kissinger, Henry (2001). “Terörizm Ağını Yok Edin Kanıt Aramadan”, Metin Sever ve Ebru Kılıç (Der), *Düşmanını Arayan Savaş*, İstanbul: Everest Yayınları.
- Kongar, Emre (2002). *Küresel Terör ve Türkiye Küreselleşme, Huntington, 11 Eylül*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Milliyet Gazetesi, 19 Kasım 2003
- Özcan, Nihat Ali (2004). “Terörizm İle Etkin Mücadele” http://www.panoramadergisi.com/nisan2004/index.php?dosya=nihat_ali_ozcan (13.01.2004)
- Özdağ, Ümit ve Öztürk, Osman Metin (2000). *Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar*, Ankara: Asam Yayınları.
- Özdağ, Ümit. “Yeniden Yapılanan Ortadoğu’da Irak ve İran”, <http://www.avsam.org/turkce/yayinlar/stratejikanaliz/makale/makalestran131.htm> (13.01.2004)
- Özdemir, Haluk. “11 Eylül: Post-Modern Savaşın Miladı Ya Da Dış Politika Mücadelelerinin Görünmeyen Boyutu”, <http://www.web.tnet.net.tr/ozdemirler/makale.htm> (13.01.2004)
- Öztürk, Osman Metin (2002). “11 Eylül’deki Saldırı Sonrasında Uluslararası Terörizm ve Terörle Mücadele,”2023, Mart.
- Öztürk, Osman Metin (2003). “Uluslararası İlişkiler ve Terörizm”, 2023, Aralık.
- Parla, Taha (2002). “11 Eylül Yeni Bir Şey mi?”, Masis Kürkçügil (Der.), *Sahibini Arayan Barış*, İstanbul: Everest Yayınları.

Radikal Gazetesi, 5 Ekim 2001.

Radikal Gazetesi, “Uçaktan Ucuz Ülke”, 10 Ekim 2001.

Reeve, Simon (2001). *Yeni Çakal'lar Remzi Yusuf, Usame Bin Ladin ve Terörizmin Geleceği*, Çev. Gürol Koca, İstanbul: Everest Yayınları.

Sabah Gazetesi, 14 Ocak 2005 <http://www.tumgazeteler.com/?a=792472>
(23.06.2003)

Vurmay, H. Miray “11 Eylül: Eski Oyun Yeni Kurallar”,
<http://www.haberaliz.com/detay.php?detayid=625> (01.12.2003)

Yeniçeri, Özcan (2003) “Terör ve ABD; Terörün Hegemonya Aracı Olarak Kullanılması Sorunu”, 2023, Aralık.

11 Eylül <http://www.11eylul.com.index.htm> (10.11.2003)

